

DET KONGELEGE KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Ifølgje liste

Erstattar rundskriv F-06-20

Justert versjon, jf. endra
opptakskrav til
lærerutdanningar.

Dykkar ref

Vår ref

Dato

21/1733-

1. desember 2021

Rundskriv F-03-21 Forskrift om opptak til høgare utdanning

Kunnskapsdepartementet fastsette 1. desember 2021 endringar i forskrift om opptak til høgare utdanning (opptaksforskrifta) med heimel i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (uhl.). Det er gjort endringar i §§ 2-2, 3-1, 3-4, 3-5, 3-10, 3-12, 4-2, 4-3, 4-4, 4-5, 4-7, 4-8, 4-9, 4-10, 5-1, 7-1, 7-11, 7-12 og 9-1 i forskrifta. Dei fleste av endringane er av språkleg eller teknisk karakter for å forenkle forskrifta, mellom anna fordi fullført nyare 2-årig fagskuleutdanning no gir generell studiekompetanse, jf. § 2-4 i forskrifta. Det er endringar i kapittel 3 som skuldast ei endring i universitets- og høgskulelova som fjernar aldersgrenser for dispensasjon. Endringane i kapittel 4 kjem til dels av at institusjonar har bede om og fått innvilga spesielle opptakskrav til sine studium, og til dels av at tidlegare forsøksordningar knytt til spesielle opptakskrav no er blitt permanente.

Vi gjer merksam på at det 18. november er sendt ut ei høyring om opptakskrav til grunnskulelærerutdanning og 5-årig lektorutdanning, jf. § 4-7 i forskrifta. Høyringsfristen var 5. januar 2022. Det er nå gjort endringar i tråd med høyringsforslaget.

Departementet har i § 5-1 andre ledd regelfesta gjeldande dokumentasjonspraksis for søkjarar som får opptak på visse vilkår. Praksisen er at det er dei vidaregåande skulane – ikkje søkjaren – som må stadfeste at ein manglande eksamen har si årsak i spesielle omstende. Føresegna er i samsvar med forskrift til opplæringslova § 3-32.

Departementet minner om at det i 2018 vart vedteke endringar i § 2-2 om kravet til norsk for søkjarar som har vidaregåande opplæring frå eit land utanfor Norden. Kravet tok til å gjelde frå og med opptak til studieåret 2021–22. Endringane inneber i hovudsak ei innstramming av reglane slik dei er i dag. Endringane kjem som følge av at fleire utdanningsinstitusjonar har meldt om at nokre søkjarar ikkje har hatt dei nødvendige ferdigheitene i norsk, til å kunne

Postadresse
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo
postmottak@kd.dep.no

Kontoradresse
Kirkeg. 18
www.kd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
872 417 842

Avdeling
Avdeling for høyere
utdanning, forskning
og internasjonalt
arbeid

Saksbehandlar
Bendik Sjølander
22 24 74 60

fullføre eit studium på norsk. Endringane er for det første at søkjarar som dokumenterer norskkravet etter § 2-2 andre ledd nr. 4 med bestått skriftleg test i norsk, høgare nivå («Bergenstesten»), no i tillegg må dokumentere bestått munnleg test. Dette gjer alle dei ulike godkjende måtane å dekke norskkravet på meir like, sidan dei andre innehar testing av munnlege ferdigheiter.

Endringa i § 7-1 femte ledd skal gjere det tydeleg at lærestadane først skal handsame søknadane som er leverte innan ordinær søknadsfrist, og gi tilbod til kvalifiserte søkjarar i samsvar med reglane om rangering i kapittel 7. Dersom ein lærestad likevel har fleire studieplassar enn kvalifiserte søkjarar etter hovudopptaket er ferdig, kan lærestaden lyse ut dei plassane som framleis er ledige. Kvalifiserte søkjarar til dei ledige studieplassane kan få tilbod om opptak utan omsyn til reglane om rangering i kapittel 7. Det er ein etablert praksis ved lærestadane at dei kvalifiserte søkjarane til ledige studieplassar får tilbod om opptak etter «først til mølla»-prinsippet.

Departementet minner om at eit utval ser på heile opptakssystemet og skal levere ei NOU innan utgangen av 2022. Utvalets si utgreiing vil gi grunnlag for å vurdere heilskapen i opptaks- og rangeringsregelverket. Departementet har derfor ikkje planar om å gjere endringar i rangeringsregelverket før utvalet har levert si utgreiing.

Kjønnsbalansen i høgare utdanning, og i arbeidslivet, er primært eit resultat av at søkinga til mange studium har skeiv kjønnsfordeling. Det er ei utfordring at ikkje fleire jenter søker seg til tekniske studium som ingeniørstudiet, og at ikkje fleire gutar søker seg til helse- og sosialfaglege studium som sjukepleiestudiet. Ofte speglar kjønnsamansetninga på studiet kjønnsfordelinga blant søkjararane.

Kjønnsføring opphevast for studier der alle søkjarar får tilbod om studieplass og der kjønnsfordelinga er balansert. Ved studium der det er konkurranse om studieplassane og der kjønnsbalansen er stor, blir kjønnsføring vidareført. Universiteta og høgskulane må kartlegge og analysere kvifor det er underrepresentasjon av det eine kjønnnet på dei aktuelle studia. Vidare må dei lage ein plan for korleis institusjonen skal arbeide aktivt for å sikre ein betre kjønnsbalanse og setje i verk nødvendige tiltak.

Kommentarar til enkelte føresegner i opptaksforskrifta

Kapittel 2 Generell studiekompetanse

Kommentarar til § 2-1 Generell studiekompetanse – Kunnskapsløftet

Denne føresegna gjeld krav til generell studiekompetanse og rører ikkje ved fastsette føresegner om realkompetanse og dispensasjon.

Generell studiekompetanse er hovudkravet for opptak til høgare utdanning. Dei fastsette fagkrava går fram av første ledd. Fagkrava gjeld enten søkjaren har vitnemål frå treårig vidaregåande opplæring, fagbrev/sveinebrev eller fyller vilkår som 23/5-søklar.

Omgrepet opptaksår blir i forskrifta brukt om det kalenderåret søkjaren normalt søker og får tilbod om studieplass. Dette inneber konkret at søklarar til studium med oppstart i januar, som har søknadsfrist i april eller november/desember i kalenderåret før studiestart, må oppfylle dei fastsette krava, også føresegna om alder, seinast 31. desember det året søknadsfristen går ut.

Søklarar som er 23 år eller eldre i opptaksåret, kan takast opp utan vitnemål frå vidaregåande opplæring, fagbrev eller sveinebrev dersom dei kan dokumentere fem års arbeidserfaring og/eller bestått utdanning som til saman utgjer minimum fem år («praksiskravet»). Praksiskravet blir rekna ut på grunnlag av den faktiske tida som er brukt. Det inneber at praksis tilsvarande meir enn heiltidsstilling/-utdanning ikkje kan inngå i berekninga. Deltidspraksis blir rekna om til heiltidspraksis. Skuleår, medrekna år i lære (læretid), gir utteljing som heile år.

For søklarar som er 23 år, og som skal vurderast etter den såkalla 23/5-regelen, er føresegna slik at deltidsarbeid kan reknast om til heiltid, og at det skal takast omsyn til om søkjaren har hatt eller har nedsett arbeidsevne. Det blir lagt til grunn at praksis og utdanning til saman ikkje kan overskride 100 prosent i same tidsrom. Det er òg ein føresetnad at søkjaren kan dokumentere at dei fastsette fagkrava er oppfylte.

Nedsett arbeidsevne inneber at ein på grunn av sjukdom, skade eller lyte har fått arbeidsevna nedsett i ein slik grad at ein er hindra i å behalde eller skaffe seg heiltids- eller deltidsarbeid. Dersom arbeidsevna er dokumentert delvis nedsett, er det ein føresetnad for å få full utteljing at resterande arbeidsevne har vore brukt.

Søklarar kan dokumentere nedsett eller redusert arbeidsevne med til dømes attest frå lege eller kopi av vedtak frå NAV. Opptaksorganet er pliktig til å vurdere om eventuell annan dokumentasjon kan godkjennast.

Fullførte og beståtte fag (enkeltfag) frå vidaregåande opplæring kan inngå i praksiskravet dersom desse faga har eit omfang som utgjer det samla årstimekravet til studieprogrammet som faga inngår i. Fag frå ulike studieprogram kan kombinerast, og årstimekravet følgjer kravet til det studieprogrammet fleirtalet av timane er tekne i. Enkeltfag utover eitt skoleår kan kombinerast tilsvarande timekravet til eit halvt års utdanning.

Det gjeld eigne overgangsreglar for søklarar med dokumentasjon frå tidlegare strukturar i vidaregåande opplæring, jf. kapittel 9.

Beståtte og dokumenterte kurs/emne i høgare utdanning kan gi utteljing i praksiskravet dersom dei til saman utgjer minst 60 studiepoeng, jf. § 2-1 første ledd bokstav b. Fullført og bestått fagskoleutdanning som varer i eit halvt til to år, kan takast med i berekninga av praksiskravet. Det same gjeld dokumentasjon for fullført og bestått årskurs i toårig

fagskoleutdanning. Anna utdanning, til dømes forkurs til ingeniørutdanning, må vere fullført og bestått for å inngå i berekninga av praksiskravet.

Ein legg til grunn at det ikkje er stor overlapping med fag/studium som søkjaren har fått godkjende som del av opptaksgrunnlaget.

Gjennomført og dokumentert introduksjonsprogram og norskprogram med samfunnskunnskap for nykomne innvandrarakar kan takast med i berekninga av praksiskravet, jf. lov om introduksjonsordning og norskopplæring for innvandrarakar som nyleg har komme til Noreg.

Ein legg til grunn at Samordna opptak (SO) utarbeider retningslinjer for dokumentasjonskrav i samarbeid med institusjonane.

Kommentarar til § 2-2 Utanlandsk utdanning

[GSU-listen](#) er utarbeidd av GSU-utvalet og viser om utanlandsk utdanning er på nivå med norsk vidaregåande skule. Denne lista skal brukast ved opptak av søkjarar med utdanningsbakgrunn frå utlandet. Søkjarar med annan utdanningsbakgrunn kan ikkje påleggjast å ta fag som er oppfylte gjennom dokumentert vidaregåande opplæring frå heimlandet. Opptaksorgana skal i slike tilfelle vurdere om utdanninga til søkjaren oppfyller kravet om generell studiekompetanse.

Krav til engelsk

GSU-lista inneheld utfyllande informasjon om oppfylting av fagkravet i engelsk for kvart enkelt land.

Krav til norsk

Søkjarar med opptaksgrunnlag frå utlandet som ikkje har utdanning på nivå med norsk 3-årig vidaregåande opplæring, og som skal vurderast som 23/5-søkjarar, jf. § 2-1, kan ikkje erstatte fagkravet i norsk (eller anna nordisk språk) med dokumentasjonsalternativa 2, 3, 4 eller 5 i § 2-2, eller med norsk/nordisk språk som morsmål.

Til nokre studium er det i kapittel 4 fastsett spesielle opptakskrav med karakterkrav i norsk. Dokumentasjon av norsk på grunnlag av føresegna § 2-2 (3) oppfyller ikkje karakterkrav i norsk utover bestått med karakteren 2.

Kommentarar til § 2-3 Opptak på grunnlag av fullført høgare utdanning

Det er berre søkjarar som er tekne opp til høgare utdanning etter føresegnene i kapittel 3, som kan vurderast for generell studiekompetanse etter § 2-3.

Delar av eit utdanningsprogram i høgare utdanning som ikkje er fullførte og beståtte, gir ikkje generell studiekompetanse. Dette inneber at søkjarar som er tekne opp til høgare utdanning på grunnlag av unntaksføresegnene i kapittel 3, normalt må fullføre og bestå utdanninga dei har begynt på, før dei kan få generell studiekompetanse etter § 2-3.

Kravet om dokumenterte kunnskapar i norsk gjeld for søkjarar frå land utanom Norden som dokumenterer opptaksgrunnlaget ved framandspråkleg høgare utdanning. Dersom generell studiekompetanse er oppnådd med grunnlag i høgare utdanning med norsk eller anna nordisk språk som undervisningsspråk, er ikkje ytterlegare norskkunnskapar noko krav.

Søkjarar som blir tekne opp til høgare utdanning med grunnlag i annan høgare utdanning får ikkje tilleggspoeng for dette, jf. § 7-11.

Kommentarar til § 2-4 Opptak på grunnlag av fullført fagskoleutdanning

Søkjarar som har fullført og bestått 2-årig fagskoleutdanning får generell studiekompetanse med grunnlag i fagskolen. Søkjarar med fagskoleutdanning frå land utanom Norden må dokumentere norsk og engelsk på same vilkår som gjeld for søkjarar med vidaregåande opplæring frå desse landa. Universitet og høgskolar har plikt til å vurdere om norskkravet er oppfylt på annan måte, jf. § 2-1 tredje ledd.

Bestått fagskoleutdanning etter studieordningar før rammeplan fastsett av departementet i 1998-1999, gir ikkje generell studiekompetanse. Eldre fagskoleutdanning gir likevel unntak frå krav om generell studiekompetanse til einskilde studium, sjå § 9-1 tredje ledd.

Søkjarar som blir tekne opp til høgare utdanning med grunnlag i fagskoleutdanning får ikkje tilleggspoeng for dette, jf. § 7-11.

Kapittel 3 Unntak frå generell studiekompetanse

Generell kommentar

Føresegnene i kapittel 3 gjeld unntak frå krav om generell studiekompetanse. Dersom det er fastsett spesielle opptakskrav til eit studium, jf. kapittel 4, må desse vere oppfylte.

Spesielt tilrettelagde studium med grunnlag i relevant fagbrev (y-veg)

§§ 3-3, 3-7, 3-8,3-9, 3-11 og 3-12 gir institusjonane høve til å tilby spesielt tilrettelagde studium med grunnlag i relevant fagbrev (y-veg).

Kommentarar til § 3-1 Realkompetanse

Realkompetanse omfattar all formell, ikkje-formell og uformell kompetanse som den vaksne søkjaren har. Kvar enkelt institusjon har sjølv ansvaret for vurdering og opptak på grunnlag av realkompetanse.

Det er institusjonane sjølve som avgjer kva som er nødvendige kvalifikasjonar og kva som er ein eigna og tenleg framgangsmåte for å vurdere realkompetanse.

Generell studiekompetanse er framleis det normale grunnlaget for opptak til høgare utdanning. Ein søkjar som har fått godkjent realkompetanse for opptak til eit studium ved ein institusjon, er ikkje automatisk kvalifisert for opptak til andre studium ved den same institusjonen, og heller ikkje til studium ved andre institusjonar. Opptaksorganet har plikt til å vurdere realkompetanse som svarer til dei fastsette fagkrava.

Kommentarar til § 3-2 Dispensasjon

Formålet med føresegna om dispensasjon er å hindre openbert urimeleg behandling av enkeltsøkjjarar. Det er lagt til grunn at denne føresegna berre skal brukast i tilfelle der heilt spesielle omsyn gjer seg gjeldande. Som for opptak på grunnlag av realkompetanse, jf. § 3-1, må det gjerast ei konkret vurdering av om studenten er kvalifisert for det studiet vedkommande søker opptak til. Det må godtgjerast at søkjaren har nødvendige faglege føresetnader for å gjennomføre det aktuelle studiet. Dokumentasjon kan til dømes vere attest frå lege, anna helsepersonell, pedagogisk-psykologisk teneste eller tilsvarande.

Vurderinga av om ein søkjar oppfyller vilkåra for dispensasjon, er todelt. Det vil seie at to vilkår må vere oppfylte før dispensasjon kan innvilgast:

- 1) Først må det vurderast om det ligg føre varig sjukdom, funksjonshemming eller liknande tilstand. Dette er eit heilt avgjerande vilkår for å få innvilga dispensasjon, noko som òg går klart fram av ordlyden i føresegna, jf. formuleringa «på grunn av» i første ledd.
- 2) Deretter må det vurderast om tilstanden til søkjaren inneber at det ikkje har vore mogleg for søkjaren å oppfylle enkelte krav til GSK.

Kommentarar til § 3-3 Unntak frå kravet om generell studiekompetanse for opptak til spesielt tilrettelagd ingeniørutdanning

Søkjjarar med relevant fagbrev/sveinebrev er kvalifiserte for opptak til spesielt tilrettelagd ingeniørutdanning, utan dei fastsette tilleggskrava i matematikk og fysikk. Det er institusjonane sjølve som vurderer om dei vil leggje til rette for og tilby slik utdanning.

Generell kommentar til §§ 3-4, 3-5 og 3-6

Unntak frå kravet om generell studiekompetanse skal berre gjerast i heilt spesielle tilfelle. For studium som ikkje er nemnde i desse paragrafane, gjeld normalt krav om generell studiekompetanse og eventuelle spesielle opptakskrav, jf. kapittel 4.

Kommentarar til § 3-6 Unntak frå kravet om generell studiekompetanse for opptak til enkelte kunstfag

Unntak frå krav om generell studiekompetanse for opptak til kunstfag gjeld ikkje for alle søkjarar til slike studium. Hovudregelen er framleis generell studiekompetanse for opptak til desse studia. Det er berre i spesielle høve der søkjarar som kan dokumentere spesielle faglege evner og som ikkje kan dokumentere generell studiekompetanse, at det kan gjerast unntak.

Unntaket omfattar til dømes ikkje faglærerutdanning i musikk.

Det er berre til studium som er lista i denne føresegna i opptaksforskrifta at det kan gjerast unntak frå kravet om generell studiekompetanse.

Kapittel 4 Spesielle opptakskrav

Generelle kommentarar

For studium som ikkje er nemnde her, gjeld normalt krav om generell studiekompetanse dersom det ikkje er fastsett unntak i §§ 3-4, 3-5 eller 3-6. Statlege universitet og høgskolar og private institusjonar med institusjonsakkreditering har sjøve fullmakt til å opprette og leggje ned studium, jf. uhl. § 3-3.

Departementet viser til at tilnærma like utdanningsprogram bør ha dei same opptakskrava.

Søkjjarar til dei studia som er nemnde her, må oppfylle spesielle opptakskrav. Dette gjeld òg for søkjarar som er innvilga unntak frå krav om generell studiekompetanse etter føresegna i kapittel 3. Søknadar til studium med spesielle opptakskrav kan som hovudregel også realkompetansevurderast. Realkompetansevurdering er ikkje aktuelt når det er stilt krav om eit bestemt fagleg nivå med forskriftsfesta karakter- eller poengkrav. Det faglege nivået på den vidaregåande opplæringa til søkjaren må oppfylle desse krava.

Nokre studium har krav om bestemte karakterar i enkelte fag. Det er i slike tilfelle normalt gjennomsnittskarakteren i faget som avgjer om søkjaren kan få tilbod om opptak. Karakterkravet i norsk omfattar til dømes gjennomsnittet av standpunktkarakterer og eventuelle eksamenskarakterar i norsk hovudmål, sidemål og munnleg, jf. §§ 7-5. For fellesfaget matematikk gjeld også både standpunktkarakter og eventuelle eksamenskarakter i berekninga av gjennomsnittskarakter.

I § 2-2 første ledd går det fram at søkjarar med 3-årig vidaregåande utdanning frå dei andre nordiske landa er kvalifiserte for opptak utan tilleggskrav i norsk når utdanninga dei dokumenterer, gir generelt opptaksgrunnlag. Slike søkjarar må oppfylle tilsvarande karakterkrav i eit anna nordisk språk, jf. artikkel 3 i den nordiske avtalen: "Dersom det stilles krav til særlege kvalifikasjoner eller faglige kunnskaper for å bli tatt opp til en bestemt høyere utdanning, skal utdanningssøkende fra de andre nordiske land oppfylle disse kravene på tilsvarende måte som landets egne søkere."

For søkjarar med opptaksgrunnlag frå land utanom Norden gjeld at dei må dokumentere kunnskapar i norsk med ei spesiell prøve. For opptak til mellom anna sjukepleiarutdanning, grunnskulelærerutdanning og 5-årig integrert lærarutdanning skal søkjaren oppfylle kravet i norsk med minimum eitt av desse krava:

1. Bestått norsk, skriftleg og munnleg, 393 timar frå vidaregåande opplæring med eit gjennomsnitt på minimum 3,0.
2. Eksamen frå trinn 3 i norsk for utanlandske studentar ved universiteta med minst karakteren C eller tilsvarande.
3. Fullført og bestått studium i høgare utdanning på minst 60 studiepoeng i norsk språk og samfunnskunnskap for utanlandske studentar med minst karakteren C eller tilsvarande.

4. Skriftleg test i norsk, høgare nivå («Bergenstesten»), med «Bestått» på alle delprøvene eller minimum 450 poeng, og i tillegg munnleg test i norsk, høgare nivå, med resultat «Bestått» eller minimum 500 poeng, frå opptak til studieåret 2021-2022.

5. Bestått avsluttande prøve i norsk (norskprøven) med ferdigheiter på minimum nivå B2 i alle delferdigheiter, jf. lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrarakar (introduksjonslova) §19 andre ledd.

Kommentarar til § 4-1 Spesielle opptakskrav i tillegg til generell studiekompetanse

Dei spesielle opptakskrava må òg vere oppfylte av søkjarar som er unnatekne frå krav om generell studiekompetanse etter føresegnene i kapittel 3.

Departementet føreset at institusjonane informerer søkjarane om krav til forkunnskapar utover fastsette opptakskrav.

Kommentarar til § 4-3 Spesielle opptakskrav til informatikk, realfag, natur- og miljøfag

Det er fastsett spesielle opptakskrav til informatikk, realfag, natur- og miljøfag. Det er ikkje høve til å fastsetje andre opptakskrav enn dei som går fram av § 4-3. Det må presiserast at matematikk er realfag, og at dei spesielle opptakskrava òg gjeld for opptak til enkeltemne som normalt inngår i fastsette studieprogram.

Vi minner om at opptakskrava til informatikkutdanning normalt er annleis enn opptakskrava til andre utdanningar innanfor desse fagområda. Dette gjeld ikkje for Informatikk: robotikk og intelligente system ved Universitetet i Oslo.

Dei spesielle opptakskrava gjeld elles for alle studium som oppfyller desse kriteria:

- *Informatikkutdanning*

Minst halvparten av studiepoenga er i informatikk og nødvendige støttefag i realfag og teknologi.

- *Realfag, natur- og miljøfag*

Minst halvparten av studiepoenga er i realfag, teknologifag og/eller natur- og miljøfag.

Kommentarar til § 4-4 Spesielle opptakskrav til arkitektur fag og teknologiske fag

Søkjarar som blir tekne opp til spesielt tilrettelagd ingeniørutdanning med grunnlag i fagbrev/sveinebrev, må dokumentere 12 månaders relevant praksis. Læretid i bedrift på minimum 12 månader oppfyller kravet til praksis så sant ho er relevant.

Kommentarar til § 4-7 Spesielle opptakskrav til lærarutdanningar

Skulepoeng for opptak til grunnskulelærarutdanning, 5-årig lektorutdanning og faglærarutdanning omfattar karakterpoeng (gjennomsnitt av alle karakterar på vitnemålet med to desimalar, multiplisert med 10), jf. § 7-5 og eventuelle tilleggspoeng for språk- og/eller realfag.

Grunnskulelærerutdanning og 5-årig lektorutdanning

Dei fastsette poeng- og karakterkrava gjeld òg for opptak til spesialisert grunnskulelærerutdanning, til dømes grunnskulelærerutdanning med realfag og grunnskulelærerutdanning med musikk osv., jf. § 4-7 andre og tredje ledd.

Frå og med 12. januar 2022 er opptakskravet endra i tråd med høyringsutkast som hadde høyringsfrist 5. januar 2022. Dette fører til at søkjarar til grunnskulelærer- og 5-årig lektorutdanning frå og med opptak til studieåret 2022-2023 kan kvalifisera seg på to ulike måtar.

Intervju

Søkjarane til lærarutdanning kan i tillegg måtte gjennomføre ein opptaksprøve i form av eit intervju etter nærmare reglar som institusjonen fastset. Institusjonar som vil bruke intervju ved opptak til grunnskulelærer- og lektorutdanning, skal informere om dette både gjennom Samordna opptak og på eigne nettsider.

Bestått *nasjonalt Forkurs i matematikk* i årene 2016, 2017, 2018 og 2019 for søkjarar med eit karaktergjennomsnitt på minimum 3,0 i fellesfaget matematikk, dekker kravet til karakteren 4 i matematikk.

Kommentarar til § 4-9 Spesielle opptakskrav til enkelte kunstfag

Det er berre til dei studia som er lista opp i forskrifta, at det kan stillast krav om opptaksprøve utover kravet om generell studiekompetanse. Sjå òg § 3-6 om unntak frå krav om generell studiekompetanse. For opptak til studium der det er fastsett opptaksprøve er det i nokre tilfelle fastsett alternative reglar for rangering av søkjarane. Sjå merknadar til § 7-14.

Kommentarar til § 4-10 Spesielle opptakskrav til diverse fag

For opptak til studium der det er fastsett opptaksprøve er det i nokre tilfelle fastsett alternative reglar for rangering av søkjarane. Sjå merknadar til § 7-14.

Kommentarar til § 4-11 Desentralisert utdanning og deltidsutdanning

Institusjonane sjølve kan fastsetje spesielle opptakskrav i form av praksis til desentralisert utdanning og til deltidsutdanning som kan tilbydast anten på ein lærestad eller desentralisert. Institusjonane kan ikkje fastsetje tilleggskrav utover yrkeserfaring og relevant arbeidspraksis.

Institusjonane kan berre fastsetje krav om tilknytning til utdanningsstaden til desentralisert utdanning som blir tilbode på deltid.

Eit krav om tilknytning til utdanningsstaden skal ikkje definerast slik at dei geografiske områda blir opplevde som vilkårlege. Opptaket skal heller ikkje avgrensast til søkjarar frå éin eller eit fåtal kommunar.

Kapittel 5 Opptak på visse vilkår

Kommentarar til § 5-1 Opptak på visse vilkår

Det skal gå fram av dokumentasjonen (kompetansebevis) frå den vidaregåande skulen at søkjarane hadde gyldig fråværet til eksamen i eitt eller fleire spesifiserte fag, og at dette er grunnen til at eleven ikkje har fått dokumentasjon på fullført og bestått opplæring.

Departementet viser til at søkjarane som ber om opptak på visse vilkår skal ha dokumentasjon frå den vidaregåande skulen om at søkjarane ikkje har avlagt eksamen i eit eller fleire fag. Dokumentasjon om årsak skal ha vore lagd fram og godkjend av skulen. Departementet viser til dette og at opptaket til høgare utdanning ikkje skal be om attest som syner årsaka til fråværet.

Dersom resultatet av utsett eksamen i eit fag ligg føre før opptak til høgare utdanning, kan ikkje institusjonen gi opptak på vilkår.

Opptaksforskrifta § 5-1 første ledd stiller krav om at utsett eksamen må vere bestått i løpet av første semester etter opptak. Retten til utsett eksamen i vidaregåande opplæring er ikkje tidsavgrensa til semesteret etter, men i opptaksforskrifta er det sett opp ei slik avgrensing. Forskrift til opplæringslova § 3-32 stiller krav om at eleven må gå opp til første etterfølgjande eksamen.

Det går fram av forskrift til opplæringslova § 3-32 første ledd at elevar som har dokumentert fråværet ved eksamen (ordinær, særskild eller ny eksamen), har rett til å gå opp til første etterfølgjande eksamen og samtidig behalde standpunktarakteren i faget. Dersom eleven ikkje går opp til første etterfølgjande eksamen, fell standpunktavgrøninga bort, og eksamen må då takast som privatist, jf. § 3-32 tredje ledd.

Kommentarar til § 5-2 Opptak på visse vilkår for søkjarar frå land utanom Norden som må ha visum for å kunne takast opp til årskurs i norsk

Institusjonar som tilbyr årskurs i norsk for søkjarar frå land utanom Norden og der søkjarane må søkje om studentvisum, kan gi søkjarar tilbod om studieplass på eit planlagt ordinært studium, og så gi desse søkjarane utsett studiestart til året etter, på vilkår av at dei fullfører og består årskurset i norsk. Norsk inngår normalt i opptakskrava til ordinære studium.

Kapittel 6 Politiattest ved opptak til høgare utdanning

Kommentarar til § 6-1 Generelt

Første ledd:

Denne føresegna markerer at kravet om barneomsorgsattest berre gjeld utdanningar der studentar kan komme i kontakt med mindreårige som ein del av klinisk undervisning eller praksisstudium, jf. lov om behandling av opplysningar i politiet og påtalemyndigheten av 28. mai 2010 nr. 16 (politiregisterlova) § 39. Politiattest etter den sistnemnde føresegna kan berre brukast for å stengje fysiske og juridiske personar ute frå stilling, aktivitet eller annan funksjon dersom dette kan hindre at personar utøver overgrep mot eller har skadeleg innverknad på mindreårige. Vidare kan politiattest brukast dersom utestenging bidreg til å auke tilliten til at mindreårige blir tekne hand om av skikka personar, jf. politiregisterlova § 37 første ledd nr. 4.

Med mindreårige er meint barn som ikkje er myndige, altså er under 18 år.

Departementet legg til grunn at det i dei utdanningane der ein student kan komme i kontakt med utviklingshemma eller andre sårbare grupper, kan det òg kan vere mogleg for studenten å komme i kontakt med mindreårige, slik at utdanninga er omfatta av kravet om barneomsorgsattest. Vi viser til merknadene til § 6-1 andre ledd om politiattest etter profesjonslovgivinga.

Føresegna medfører at personar med merknader på politiattesten kan vere utestengde frå praksisstudium og klinisk undervisning på livstid fordi merknaden aldri vil bli sletta. Merknad på politiattesten fører likevel ikkje automatisk til tap av rett til å delta i praksisstudium/ klinisk undervisning, då nemnda skal vurdere dette i kvart enkelt tilfelle.

Universitets- og høgskolerådet (UHR) definerte «praksisstudier» i samband med kartlegging av desse i 2010: «Praksisstudier kjennetegnes av at studenten for en tidsbestemt periode befinner seg i en situasjon hvor han/hun skal arbeide omtrent som en yrkesutøver. Kravene til oppgaver, omfang og utførelse vil være ulike avhengig av hvor i studieløpet studenten befinner seg. [...] Situasjonen er som oftest kjennetegnet av at praksisstudiene gjennomføres utenfor utdanningsinstitusjonens egen ramme, og at en fagperson på praksisstedet er veileder.» (Frå UHRs brev om profesjonsutdanningane 22.6.08.)

Andre ledd:

Ei rekkje lover inneheld krav om politiattest for visse typar yrkesutøving, og desse krava gjeld tilsvarande for studentar på utdanningar som fører fram til yrket.

Dette gjeld mellom anna:

- lov om barneverntjenester av 17. juli 1992 nr. 100 § 6-10
- lov om helsepersonell mv. av 2. juli 1999 nr. 64 § 20 a
- lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa av 17. juli 1998 nr. 61 § 10-9
- lov om Den norske kirke av 7. juni 1996 nr. 31 § 29
- lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. av 24. juni 2011 nr. 30 § 5-4

Helse- og lærarutdanning er dei to store utdanningsområda når det gjeld deltaking i praksis- og klinisk undervisning for studentane. Desse utdanningane fører til yrke som er omfatta av profesjonslovgiving med krav om politiattest, mellom anna lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa av 17. juli 1998 nr. 61 (opplæringslova) og lov om helsepersonell av 2. juli 1999 nr. 64 (helsepersonellova). Begge lovene viser i dag til politiregisterlova § 39, og begge har føresegner om at personar er utestengde frå yrket dersom dei er dømde for seksuelle overgrep.

Etter helsepersonellova § 20a første ledd skal helsepersonell som skal yte helse- og omsorgstenester til barn, legge fram politiattest som nemnt i politiregisterlova § 39 første ledd. Helsepersonell som skal yte helse- og omsorgstenester til personar med utviklingshemming, skal legge fram politiattest som viser om vedkommande er sikta, tiltalt, gitt førelegg eller dømd

for brot på føresegner i straffelova om seksualbrottsverk, jf. helsepersonellova § 20a andre ledd. Brot skal noterast på ein uttømmmande politiattest, jf. politiregisterlova § 41 nr. 1. Plikta etter første og andre ledd omfattar ikkje personell som berre sporadisk yter slike tenester, og som til vanleg ikkje er åleine med barn eller personar med utviklingshemming. Den som har vedteke førelegg eller er dømd for seksualbrottsverk, er utestengd frå å yte helse- og omsorgstenester til barn eller personar med utviklingshemming.

Etter opplæringslova § 10-9 må den som skal tilsetjast fast eller mellombels i grunnskulen eller vidaregåande skule, i musikk- og kulturskulen etter § 13-6, i skulefritidsordninga etter § 13-7 eller for å gi leksehjelp etter § 13-7 a, legge fram politiattest med tilsvarande innhald som er nemnt i politiregisterlova § 39 første ledd. Kravet gjeld òg for personar som skal tilsetjast fast eller mellombels i skuleliknande aktivitetstilbod. Skuleliknande aktivitetstilbod vil seie aktivitetstilbod i regi av skuleeigaren med tilknytning til skulen som har karakter av opplæring. Skuleeigaren kan òg krevje politiattest som nemnt i politiregisterlova § 39 første ledd av andre personar som regelmessig oppheld seg i grunnskulen, i vidaregåande skule eller i tilbod som nemnt i første ledd. Personar som er dømde for seksuelle overgrep mot mindreårige, kan ikkje tilsetjast fast eller mellombels i grunnskulen eller i musikk- og kulturskulen, i skulefritidsordninga, for å gi leksehjelp eller i skuleliknande aktivitetstilbod som nemnt i første ledd. I andre tilfelle må konsekvensane av merknader på politiattesten vurderast konkret.

Andre utdanningar enn lærar- og helseutdanningar har òg praksisstudium og klinisk undervisning, til dømes teologiutdanning, som kvalifiserer for presteteneste i Den norske kyrkja og er relevant for preste- og pastorteneneste i andre kyrkjer og trussamfunn. Etter kirkelova § 29 andre ledd kan lovpålagde organ i Den norske kyrkja krevje framlagt barneomsorgsattest som nemnt i politiregisterlova § 39 første ledd av person som lønna eller ulønna skal tilsetjast, utføre oppgåver eller ha tillitsverv der vedkommande vil ha omsorg for eller oppgåver knytte til mindreårige. Av kommentarane til lova går det fram at det er opp til det aktuelle organet å vurdere om det skal krevjast framlagt politiattest i konkrete tilfelle. Kyrkjelege instansar har utarbeidd retningslinjer for praktiseringa av føresegna i Den norske kyrkja. Etter retningslinjene må barneomsorgsattest leggjast fram ved tilsetjing. Her bør utdanningsinstitusjonane stille dei same krava som for yrkesutøvinga, slik at utdanningsinstitusjonane ikkje utdannar folk som mest sannsynleg ikkje kan utøve yrket sitt når dei er ferdige med utdanninga.

Formålet med det samla regelverket om politiattest er eit heilskapleg system for politiattestar. For at dette målet skal realiserast, er det viktig at krava til politiattest for studentar ikkje er strengare enn det som følgjer av profesjonslovgivinga. I utdanningar der studenten verken kjem i kontakt med mindreårige eller brukargrupper som er omfatta av profesjonslovgivinga, er det heller ikkje høve til å stille krav om politiattest etter universitets- og høgskulelova og opptaksforskrifta.

Tredje ledd:

Det er viktig å merkje seg at det ikkje er den enkelte utdanningsinstitusjonen som skal «bestemme» kva for utdanningar som krev politiattest. Det den enkelte utdanningsinstitusjonen

skal vurdere, er om utdanningane dei tilbyr, er omfatta av kravet i politiregisterlova § 37 første ledd nr. 4, eller av andre krav om politiattest i profesjonslovgivinga.

I vurderinga av om utdanninga er omfatta av kravet om barneomsorgsattest i første ledd, er ordlyden i lova, «kan komme i kontakt med mindreårige», rettleiande. Denne inneber at det i vurderinga av om eit studium krev framlegging av politiattest, ikkje er nødvendig at studenten heilt sikkert vil komme i kontakt med mindreårige. Det er nok at det kan tenkjast at studenten i samband med praksisstudium eller klinisk undervisning kan komme i kontakt med og i situasjonar saman med den mindreårige der overgrep kan finne stad. Det er likevel viktig å hugse på at krav om politiattest er eit inngripande tiltak. Det må derfor ikkje stillast krav om politiattest i situasjonar der det openbert er unødvendig. Dersom eit studium ikkje har praksis eller klinisk undervisning som ein obligatorisk del av utdanningsløpet, er det at studenten kan komme til å velje praksisopplæring eller klinisk undervisning i framtida, ikkje tilstrekkeleg til å krevje politiattest ved opptak til studiet. Utdanningsinstitusjonane kan likevel krevje at studenten legg fram politiattest dersom han/ho seinare i utdanningsløpet bestemmer seg for å velje praksis eller klinisk undervisning der han/ho kan komme i kontakt med mindreårige. I vurderinga av om studiet er omfatta, kan det takast omsyn til forarbeida til helsepersonellova, Ot.prp. nr. 86 (2005–2006), punkt 2.6.5.3, der det mellom anna heiter: «Det overordnede vurderingstema vil uansett ansettelsesforhold, være hvorvidt personellet ved utøvelsen av sitt arbeid kan komme i situasjoner med barnet eller den utviklingshemmede hvor seksuelle overgrep kan finne sted.»

Fjerde ledd:

Utover informasjon om politiattest i brev med tilbod om studieplass er det opp til institusjonane å vurdere korleis dei vil gi informasjon til studentane om studia og om eit eventuelt tilhøyrande krav om politiattest. Dette kan til dømes formidlast på nettsider og i studiekatalog. I alle tilfelle er det viktig at studenten er informert om kravet om å levere politiattest før han/ho søker om studieplass.

For studium som har opptak via Samordna opptak (SO), skal informasjon om krav om politiattest vere tilgjengeleg på nettsidene til SO.

Brev med tilbod om studieplass må innehalde punkta nedanfor.

- Identifikasjon av søkjaren: anten namn og fødselsnummer (11 siffer) eller fullt namn, folkeregistrert adresse og fødselsdato. Dersom tilbods brevet blir sendt søkjaren per e-post, må personnummeret utelatast frå brevet.
- Identifikasjon av studiet: kva studium vedkommande er teken opp til. Det er ikkje tilstrekkeleg med kode for studium.
- Identifikasjon av studiestaden: namn på utdanningsinstitusjonen.
- Heimel for krav om politiattest: For politiet er det tilstrekkeleg at det i tilbods brevet er nemnt at studenten kan komme i kontakt med mindreårige, og at politiattest derfor skal utferdast med heimel i uhl § 4-9 første ledd, jf. opptaksforskrifta § 6-1 første ledd, jf. politiregisterlova § 39. Dersom det er aktuelt å utferde politiattest tilsvarende som for det yrket studenten utdannar seg til, er det viktig at det i tilbods brevet er vist til dei særlege

reglane om politiattest for bestemte typar yrkesutøving som gjeld tilsvarande for studenten, jf. uhl § 4-9 andre ledd og forskrifta § 6-1 andre ledd.

Kommentarar til § 6-2 Utferding av politiattest

Politiregisterlova skal medverke til at politiet og påtalemakta kan løyse oppgåvene sine effektivt; vidare skal ho tryggje personvernet og sikre at den enkelte kan vite på førehand kva behandlinga av opplysningar kan innebere. Av særleg interesse er kapittel 7 i lova, om vandelskontroll og attestar, og del 8 i den tilhøyrande forskrifta, om vandelskontroll mv. Kapittel 7 tek mellom anna for seg utlevering av opplysningar, formål som rettferdiggjjer bruk av politiattest, saksbehandlingsreglar og teieplikt, mens kapittel 8 i forskrifta mellom anna handlar om botid, ulike typar politiattest og fornya vandelskontroll.

Kommentarar til § 6-3 Tidspunktet for framlegging av politiattest

Første ledd:

Fristen for å sende inn politiattest etter første ledd er 3 veker frå søkjaren får tilsegn om plass ved ei utdanning. Dette er lenger enn fristen som er sett for å ta imot utdanningsplassen. Trass i behovet for rask avklaring av spørsmålet om eventuelle merknader på politiattesten er det viktig å stille realistiske krav til studenten. Etersom politiet har ei saksbehandlingstid på 14 dagar, vil ein kortare frist enn 3 veker truleg bli broten i og med at ein òg må rekne med postgang.

Andre ledd:

Med «fastsett utdanningsstart» i andre ledd er meint utdanningsstart på utdanninga der studentane har fått tildelt plass.

Tredje ledd:

Føresegna gjeld søkjarar som blir tekne opp i suppleringsopptak anten i regi av Samordna opptak eller i regi av institusjonane sjølve.

Kommentarar til § 6-5 Fornya vandelskontroll

I forarbeida til politiregisterlova § 43 går det fram at det ikkje er opna for fornya vandelskontroll gjennom utferding av fornya politiattest med nærmare fastsette tidsintervall, jf. Prop. 114 L (2012–2013). I staden får brukarane av tidlegare utferda politiattest, det vil seie utdanningsinstitusjonar, arbeidsgivarar og liknande, høve til å få utlevert nye opplysningar frå politiet i samsvar med heimelsgrunnlaget for den opphavlege attesten. Føresegna handlar om dei tilfella der politiattest tidlegare er utferda, men der brukaren av opplysningane, til dømes ein arbeidsgivar, eller i vårt tilfelle ein utdanningsinstitusjon, har fått tilgang til informasjon som gir grunn til å tru at det ligg føre nye opplysningar som er viktige for innhaldet i politiattesten.

Eit grunnvilkår for å bruke denne føresegna er at den det gjeld allereie har levert politiattest. I tillegg må dei nye opplysningane som eventuelt skal leverast, vere avgrensa til dei straffbare forholda som kan utleverast ifølgje heimelsgrunnlaget for attesten. Dersom heimelen til dømes er avgrensa til seksuelle overgrep mot barn, kan ikkje politiet gi opplysningar om eventuelle andre straffbare forhold. Føresegna opnar for at arbeidsgivaren eller utdanningsinstitusjonen (altså brukaren) kan få opplysningar med heimel i politiregisterlova § 43. Føresegna kan ikkje

nyttast til rutinekontroll av studentar. Det er ikkje høve til å pålegge studentane å innhente nye opplysningar.

Dersom det ikkje ligg føre nye opplysningar, seier politiet munnleg frå om dette til utdanningsinstitusjonen, og saka blir avslutta.

Ved byte av studiestad blir den nye utdanningsinstitusjonen ein ny brukar og kan krevje ny politiattest framlagd. Ved byte til ei utdanning som krev ein annan type attest enn den opphavlege, må det leggst fram ny attest i samsvar med det nye heimelsgrunnlaget.

Som nemnt ovanfor er formålet med det samla regelverket å få eit heilskapleg system for politiattestar. I den samanhengen er det viktig at krava til politiattest for studentar ikkje er strengare enn profesjonslovgivinga. Til dømes har ikkje helsepersonellova og opplæringslova særskilde reglar om fornya politiattest. Vi viser her til brev til Kunnskapsdepartementet frå Justis- og beredskapsdepartementet (JD) datert 19. november 2013 som svarte på spørsmål frå Kunnskapsdepartementet om korleis JD såg på diverse problemstillingar i samband med politiattestar. Den eine problemstillinga handla om dei tilfella der praksisstadene krev politiattest som ikkje er eldre enn tre månader, sjølv om studenten ved studiestart har lagt fram politiattest med same innhald. JD påpeikte at dei ikkje har ansvaret for dei profesjonslovene som inneheld krav om politiattest, men at dei likevel ønskte å kommentere spørsmåla på prinsipielt grunnlag. JD skreiv mellom anna: «I de tilfellene der kravet til vandelskontroll ved praksis er sammenfallende eller mindre omfattende enn vandelskontrollen ved opptak, synes det ikke å være godt begrunnet at det utføres ny vandelskontroll når studenten skal ut i praksis. Vi vil her også minne om at begrunnelsen for innføring av vandelskontroll i ulike studier var nettopp at disse studentene vil gå ut i praksis og derved være i samme situasjon som de tilsatte. Det generelle kravet om at politiattester ikke skal være eldre enn tre måneder tar sikte på tilsettingssituasjoner i angjeldende institusjon. Dersom for eksempel en helsearbeider flyttes fra en avdeling til en annen avdeling innenfor samme institusjon, vil man ikke foreta ny vandelskontroll. Vi mener at disse situasjonene kan sammenlignes med studenter som har praksis på ulike steder under utdanningen.» JD meiner derfor at det ikkje bør gjennomførast ny vandelskontroll i dei nemnde tilfella. JD påpeikte at når vandelskontrollen ved studiestart er tilstrekkeleg, vil dette vere ressursparande for politiet, samtidig som studentane slepp å be om nye attestar ei rekkje gonger i løpet av studietida.

Politiet har høve til å utlevere opplysningar av eige tiltak for å hindre eller slå ned på kriminalitet. Politiet kan mellom anna utlevere opplysningar til offentlege organ for å førebyggje lovbrøt. Dette fylgjer av politiregisterlova § 27.

Kommentarar til § 6-6 Følgjer av at politiattest ikkje blir lagd fram

Første ledd:

Ettersom det berre er søkjaren/studenten sjølv som kan innhente politiattest, og som veit kva politiattesten inneheld, er ei slik sanksjonsmoglegheit nødvendig.

Andre ledd:

Dette er ei snever unntaksføresegn som må praktiserast strengt. Unntak frå hovudregelen må vere grunnmitt med forhold som studenten ikkje rår over og ikkje kan lastast for. Slike forhold må vurderast konkret i kvart tilfelle, og det må i vurderinga takast omsyn til tryggleiken til dei mindreårige og andre sårbare grupper som reglane skal beskytte.

Kommentarar til § 6-7 Følgjer av at studenten ikkje kan delta i praksisstudium / klinisk undervisning

Hovudkonsekvensen av at ein student ikkje får delta i praksis eller klinisk undervisning, er presisert her. Ein student som held fram på ei utdanning utan å delta i obligatoriske praksisstudium eller klinisk undervisning, vil ikkje få vitnemål for fullført utdanning. Det at studenten ikkje får delta i praksis og klinisk undervisning, kan òg få andre konsekvensar, som at studenten ikkje får gå opp til eksamen i enkelte fag fordi dei obligatoriske arbeidskrava ikkje er oppfylte.

Kommentarar til § 6-8 Behandling av politiattesten med merknad

Første ledd:

Leddet viser til uhl § 4-9 sjuande ledd, som seier at studentar har rett til advokathjelp i saker om utestenging. Studenten har rett til hjelp frå saka er reist, jf. § 4-8 femte ledd. I dette tilfellet må det vere frå det tidspunktet 14-dagarsfristen for uttale til nemnda tek til å gå. Institusjonen dekkjer utgiftene til advokathjelp.

Andre ledd:

For å sikre god kvalitet og effektiv behandling av denne typen saker, også av omsyn til studenten sjølv, pålegg forskrifta søkjaren/studenten plikt til å medverke til at saka blir tilstrekkeleg opplyst, ved å legge fram dokumentasjon for institusjonen om forhold som ligg til grunn for eventuelle merknader på politiattesten. Dette omfattar all nødvendig dokumentasjon, til dømes utskrift av sikting, tiltale, førelegg og dom.

Før slik dokumentasjon er lagd fram, dersom den finst, har ikkje studenten rett til å delta i klinisk undervisning eller praksisstudium.

Tredje ledd:

Behandlinga av politiattest med merknader må underleggast forsvarleg saksbehandling i tråd med reglane for forvaltingslova og god forvaltningsskikk. Institusjonen må sjå til at saka er best mogleg opplyst, og skal derfor sørge for at relevante dokument som ligg til grunn for merknadene, ligg føre ved behandlinga av saka, jf. òg den plikta studenten har til å medverke til å hente inn nødvendig dokumentasjon etter andre ledd. Institusjonen må òg sørge for at studenten får høve til å kommentere merknaden på politiattesten.

Den vurderinga institusjonen gir av merknaden på politiattesten, skal vere ei konkret, heilskapleg vurdering av dei forholda som ligg til grunn for merknaden på politiattesten, typen praksis eller klinisk undervisning og andre forhold som gjeld studenten eller studiesituasjonen hans/hennar.

Både 10-dagarsfristen og 14-dagarsfristen er absolutte.

Fjerde ledd:

Firevekersfristen nemnda har til å behandle saka, er absolutt. Fristen er sett fordi både student, utdanningsinstitusjon og praksisinstitusjon har behov for ei rask avgjerd.

Før klagenemnda for institusjonen har gjort vedtak i saka, har ikkje studenten rett til å delta i klinisk undervisning eller praksisstudium ved den aktuelle utdanninga. I avveginga mellom omsynet til studenten og utdanningsløpet hans/hennar og omsynet til tryggleiken til dei mindreårige og dei andre sårbare gruppene reglane skal beskytte, veg det sistnemnde tyngst.

Femte ledd:

Nemnda skal gi ei heilskapsvurdering der ho ser på typen praksis eller klinisk undervisning, det vil seie innhaldet i studiet/undervisninga og kva grupper undervisninga rettar seg mot, og opplysningane om dei forholda som ligg til grunn for politiattesten. Det må òg takast omsyn til om studenten er gitt førelegg, sikta, tiltalt eller dømd.

Åttande ledd:

Etter politiregisterforskrifta § 37-2 skal politiattesten oppbevarast utilgjengeleg for uvedkommande. Politiattesten kan oppbevarast så lenge formålet med politiattesten krev det, men ikkje utover tidspunktet då vedkommande sluttar på studiet som gav grunnlag for vandelskontroll. Politiattest som ikkje lenger er nødvendig for formålet, skal slettast. Offentlege mottakarar skal slette politiattesten i samsvar med politiregisterforskrifta § 16-2 andre ledd nr. 2.

Kommentarar til § 6-9 Teieplikt

Det følgjer av forvaltingslova (fvl) og går òg fram av uhl § 7-6 at føresegnene om teieplikt i fvl. §§ 13 til 13e gjeld for universitet og høgskolar. Meir informasjon om kva type opplysningar som er omfatta av fvl. § 13, går fram av Rettleiar til offentleglova side 78 til 82.

Kapittel 7 Rangering av søkjarar ved opptak

Generelle kommentarar

Føresegnene om rangering av søkjarane gjeld for opptak til all grunnutdanning, også lokale opptak og opptak til private høgskolar sjølv om desse ikkje deltek i den nasjonale opptaksmodellen (NOM) gjennom Samordna opptak.

Kommentarar til § 7-1 Generelt om rangering og kvotar

Dokumentasjon av fag som gir tilleggspoeng, kan inngå i den dokumentasjonen som gir grunnlag for rangeringa.

Det blir presisert at ved rangering etter alder, jf. fjerde ledd, skal eldre søkjarar gå framfor yngre søkjarar.

Kommentarar til § 7-2 Kvote for førstegongsvitnemål og ordinær kvote

Med heimel i § 7-2 femte ledd kan departementet frita enkelte studium frå kravet om kvote for søkjarar med førstegongsvitnemål. Det er ikkje meint at søkjarar til studium med opptaksprøver,

som til dømes fleire kunstfaglege utdanningar, automatisk skal få unntak frå krav om førstegongsvitnemål. Ved studium som ikkje er lista opp, skal 50 prosent av studieplassane tilbydast søkjarar som oppfyller kriteria for denne kvoten. Dersom det ikkje er tilstrekkeleg kvalifiserte søkjarar til å fyller kvoten kan resterande plassar bli tilbode søkjarar frå ordinær kvote.

Det blir presisert at alle studium som ikkje er nemnde her, også studium med opptaksprøve som heile eller delar av rangeringsgrunnlaget, jf. § 7-14, skal ha 50 prosent kvote for søkjarar med førstegongsvitnemål.

Desse studia er unnatekne frå kvote for førstegongsvitnemål:

- desentraliserte utdanningar og/eller deltidsutdanningar med minst eitt års yrkespraksis som spesielt opptakskrav. Dette gjeld likevel berre for utdanningar der lærestaden med heimel i § 4-11 har fastsett spesielt opptakskrav om minst eitt års yrkespraksis.
- yrkesfaglærerutdanning
- trafikk lærerutdanning
- studium ved Steinerhøyskolen
- teknisk bygningsvern og restaureringsarbeid
- utøvande tradisjonshandverk

For vidaregåande opplæring som er avslutta våren 2009 eller seinare, er det 9. juli 2007 i forskrift til lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskulen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) § 3-43 fastsett kriterium for kva krav som gjeld for at elevar/privatistar kan få utferda førstegongsvitnemål.

Einskilde søkjarar kan få høve til å konkurrere i kvote for førstegongsvitnemål, i tillegg til dei tilfella som går fram av § 7-2. Kvoten for førstegongsvitnemål omfattar òg søkjarar som ikkje fyller meir enn 21 år i opptaksåret, og som har fått utferda førstegongsvitnemål etter normal tid i vidaregåande opplæring, men som i tillegg har fått utferda kompetansebevis med matematikk R2 bestått i løpet av normaltida. Bakgrunnen for dette er at R2 gir uttelling i opptaket sjølv om faget ikkje kan stå på same vitnemål som S1+S2 etter Utdanningsdirektoratet sine retningslinjer for føring av vitnemål og kompetansebevis i vidaregåande opplæring punkt 4.5.

I tillegg omfattar kvoten søkjarar som ikkje fyller meir enn 21 år i opptaksåret, og som har oppnådd yrkeskompetanse på normal tid på bakgrunn av vitnemål frå yrkesfag, når søkjaren har oppnådd generell studiekompetanse ved å ha fullført påbygg til yrkesfagleg opplæring (Vg4). Både faga som gir generell studiekompetanse, og eventuelle tilleggsfag søkjaren har bestått i løpet av normal tid for å dekkje spesielle opptakskrav, inngår i rangeringa i kvoten for førstegongsvitnemål.

Kommentarar til § 7-3 Spesielle kvotar

Departementet viser til at opptak til høgare utdanning normalt skjer i to kvotar, ordinær kvote og kvote for førstegongsvitnemål som kvar utgjør 50 prosent av studieplassane. Det er ein føresetnad at spesielle kvotar normalt gjeld i begge desse kvotane.

Det er fastsett spesielle kvotar for desse studia:

- *Ingeniørutdanning (bachelor)*
Inntil 20 prosent av studieplassane kan setjast av til søkjarar med godkjent eittårig forkurs med full fagkrets. Søkjarane blir poengberekna på grunnlag av karakterpoengsum frå forkurset, jf. § 7-4. Det blir ikkje gitt tilleggspoeng. Søkjarar som ikkje blir tekne opp i kvoten, konkurrerer vidare om andre studieplassar med grunnlag i forkurset og eventuell tilleggspøeng som gir grunnlag for tilleggspoeng.
- *Journalistutdanning*
Inntil 10 prosent av studieplassane kan setjast av til søkjarar som dokumenterer minst ½ års relevant arbeidspraksis i fulltidsstilling.

Det er fastsett spesielle kvotar for enkelte studium ved desse institusjonane:

Ved UiT – Noregs arktiske universitet:

- *Akvakultur, fiskerifag og fiskehelse*
1 studieplass for samiske søkjarar.
- *Rettsvitenskap*
67 prosent kvote for søkjarar frå Nord-Noreg. 50 prosent av studieplassane innanfor kvoten skal setjast av til søkjarar med førstegongsvitnemål. 3 studieplassar skal setjast av til samiske søkjarar.
- *Odontologi*
60 prosent kvote for søkjarar frå Nord-Noreg. 50 prosent av studieplassane innanfor kvoten skal setjast av til søkjarar med førstegongsvitnemål og inntil 2 studieplassar til samiske søkjarar.
- *Integrert master i teknologiske fag*
50 prosent kvote for søkjarar frå Nord-Noreg. Det skal vere 50 prosent kvote for søkjarar med førstegongsvitnemål innanfor kvoten og 5 prosent kvote for samiske søkjarar.
- *Medisin*
60 prosent kvote for søkjarar frå Nord-Noreg. 8 av desse studieplassane er reservert for søkjarar frå Nord-Troms og Finnmark. 50 prosent av studieplassane innanfor kvoten skal setjast av til søkjarar med førstegongsvitnemål. Inntil 2 studieplassar skal setjast av til samiske søkjarar.
- *Psykologi*
60 prosent kvote for søkjarar frå Nord-Noreg. 50 prosent av studieplassane innanfor kvoten skal setjast av til søkjarar med førstegongsvitnemål. Inntil 2 studieplassar skal setjast av til samiske søkjarar.
- *Ernæring*
60 prosent kvote for søkjarar frå Nord-Noreg. 50 prosent av studieplassane innanfor kvoten skal setjast av til søkjarar med førstegongsvitnemål. Inntil 2 studieplassar skal setjast av til samiske søkjarar.

- *Paramedisin*
50 prosent kvote for søkjarar frå Nord-Noreg. 50 prosent av studieplassane innanfor kvoten skal setjast av til søkjarar med førstegongsvitnemål. Inntil 2 studieplassar skal setjast av til samiske søkjarar.
- *Farmasi*
50 prosent kvote for søkjarar frå Nord-Noreg. 50 prosent av studieplassane innanfor kvoten skal setjast av til søkjarar med førstegongsvitnemål og inntil 2 studieplassar til samiske søkjarar.
- *Andre helsefaglege utdanningar*
80 prosent kvote for søkjarar frå Nord-Noreg. Innanfor denne kvoten er det ein kvote på 10 prosent for samiske søkjarar. 50 prosent av studieplassane innanfor kvoten skal setjast av til søkjarar med førstegongsvitnemål.

I denne samanhengen omfattar Nord-Noreg fylka Nordland og Troms og Finnmark.

Ved Noregs idrettshøgskole:

- *Bachelor i sports management*
 - *Bachelor i trening, helse og presentasjon*
 - *Bachelor i trenerrollen og idrettspsykologi*
- 10 studieplassar ved dei tre studia kan tilbydast søkjarar innstilte av Norges Idrettsforbund.

Ved Noregs miljø- og biovitenskaplege universitet

- *Veterinærstudiet*
- 1 studieplass for samisk søkjar.

Ved OsloMet - storbyuniversitetet:

- *Journalistutdanning*
- Inntil 5 studieplassar for søkjarar med minoritetsbakgrunn.

Ved Høgskolen i Innlandet:

- *Fjernsynsteknikk*
- 2 studieplassar for samiske søkjarar.

Ved Noregs teknisk-naturvitenskaplege universitet

- *Sosionomutdanning*
- Inntil 20 prosent av studieplassane skal setjast av til søkjarar med interkulturell/internasjonale erfaring.

Ved Universitetet i Stavanger:

- *Hotelleiing*

Inntil 50 prosent av studieplassane skal setjast av til søkjarar som dokumenterer minst eitt års relevant praksis.

Ved Universitetet i Sørøst-Noreg:

- *Vernepleiarutdanninga – forsøksordning for opptak til studieåret 2022-2023*
Inntil 16 studieplassar skal setjast av til av for døve- og hørselshemma søkjarar med dokumentert kompetanse i norsk tegnspråk (NTS).

Kommentarar til § 7-4 Poengberekning av søkjarar med meir enn eitt grunnlag for rangering

For å kunne bli vurdert både som såkalla 23/5-søkjar og på grunnlag av treårig vidaregåande opplæring må søkjaren kunne poengbereknast på begge måtane, jf. § 7-5.

Kommentarar til § 7-5 Karakterpoeng for søkjarar med 3-årig vidaregåande opplæring

Departementet har overført mynde og ansvar for fastsetjing av omrekningstabellar til tenesta Samordna opptak. Samordna opptak har òg ansvar for å gjere tabellane kjende.

Kommentarar til § 7-7 Karakterforbetringar

Søkjarar som får førstegongsvitnemål etter to år i vidaregåande opplæring, kan bruke det påfølgjande året til eventuelle karakterforbetringar og framleis bli vurderte i kvote for førstegongsvitnemål, jf. § 7-2.

Kommentarar til § 7-8 Tilleggspoeng for realfag og framandspråk frå vidaregåande opplæring

Tilleggspoeng for realfag og framandspråk blir berre gitt for fag som er tekne i vidaregåande opplæring.

Tilleggspoeng for framandspråk gjeld for søkjarar som vel programfag framandspråk, eller som tidlegare har teke eit tredje framandspråk i tillegg til det obligatoriske framandspråket. Elevar som vel gresk 1, gresk 2, latin 1 og latin 2 i vidaregåande opplæring, får 0,5 tilleggspoeng for kvart av desse programfaga.

Legg spesielt merke til at føresegna ikkje omfattar tilleggspoeng for obligatorisk framandspråk (fellesfag) og heller ikkje programfag engelsk.

Kommentarar til § 7-9 Tilleggspoeng for det underrepresenterte kjønnet

Kjønnsbalansen i høgare utdanning, og i arbeidslivet, er primært eit resultat av at søkinga til mange studium har skeiv kjønnsfordeling. Det er ei utfordring at ikkje fleire kvinner søker seg til tekniske studium som ingeniørstudiet, og at ikkje fleire menn søker seg til helse- og sosialfaglege studium som sjukepleiestudiet. Ofte speglar kjønnsamansetninga på studiet kjønnsfordelinga blant søkjarar. Kjønnsspoeng skal medverke til å fremje likestilling, sikre like sjansar og rettar og hindre diskriminering. Kjønnsspoeng er omdiskutert fordi ein gir eitt kjønn ein fordel som det andre kjønn ikkje har. Det kan resultere i at ein søkjar som har fått kjønnsspoeng, kjem inn på eit studium på kostnad av ein søkjar frå det overrepresenterte kjønn

som har betre karakterar. Dette kan på individuelt plan oppfattast som urettvist. Det følgjer av opptaksforskrifta § 7-9 andre ledd at «[d]et blir berre gitt tilleggspoeng der det er godtgjort at andre verkemiddel ikkje har ført fram».

Utdanningsinstitusjonane har plikt til å arbeide aktivt, målretta og planmessig for å fremje likestilling og hindre diskriminering, jf. likestillings- og diskrimineringslova § 24. Plikten gjeld for alle sidene av offentlege myndigheites verksemdar.

Offentlege myndigheites plikt til å arbeide aktivt, målretta og planmessig for likestilling blei vidareført i likestillings- og diskrimineringslova § 24. Samtidig blei aktivitetsplikta til offentlege myndigheiter utvida til å omfatte alder som grunnlag for diskriminering. Lova fastset ikkje kva som meines med «offentlege myndigheiter». Omgrepet er forklart i forarbeida. Omgrepet omfattar forvaltningsorgan som er ein del av stat, kommune og fylkeskommune, men kan også omfatte private rettssubjekt. For å bli ansett som ein offentlig myndigheit må imidlertid virksomheita utøve offentlig myndigheit, jf. Prop. 63 L (2018–2019) kapittel 3.10.1.5 side 93. I kommentarutgåva til likestillings- og diskrimineringslova punkt 24.2.2, konkretiserast det at offentlege myndigheiter «betyr at for eksempel departementene, direktoratene, fylkesmennene, fylkeskommunene, kommunene, nemnder, statlige og kommunale råd, de offentlige universitetene og høyskolene er omfattet av begrepet.» Også private rettssubjekter som utøver offentlig myndigheit er omfatta av aktivitets- og utgreiingsplikta i likestillings- og diskrimineringslova § 24. Det betyr blant anna at private utdanningsinstitusjonar er omfatta av denne plikta. Universitet og høgskular har derfor ei plikt til å arbeide aktivt, målretta og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Dersom ein situasjonsanalyse viser at det er behov for å setje i verk tiltak, bør undervisningsinstitusjonane som utgangspunkt setje i verk tiltak som er mindre inngripande enn kjønns-poeng.

Kvar grensa går mellom tiltak som har til formål å oppnå likebehandling i høvesvis moglegheiter og resultat, er ikkje alltid openbert. Spørsmålet vil primært vere avhengig av ei vurdering av dei relevante faktiske omstenda. Mellom anna må det vurderast om kvinner og menn faktisk i utgangspunktet har like sjansar, eller om det er forhold som gjer at det er grunn til å særbehandle det eine kjønnet for å oppnå like sjansar. Vurderingane må gjerast for kvar enkelt utdanning. Det er ikkje tilstrekkeleg å vise til at det eine kjønn har betre moglegheiter enn det andre på arbeidsmarknaden generelt. Positiv særbehandling skal fremje like moglegheiter. Det må derfor vurderast særskilt kva som skal til for at kjønns-poeng i konkrete tilfelle kan seiast å fremje like moglegheiter og redusere barrierar.

Regjeringa ser det som viktig å oppnå ein betre kjønnsbalanse i både utdanning og arbeidsliv. Det er derfor eit politisk ønske at kjønns-poeng skal brukast der kor kjønnsbalansen er særleg stor, og kor det er konkurranse for å kome inn på studiet. Regjeringa har derfor vurdert alle studia som i dag har kjønns-poeng.

For opptak til og med studieåret 2022-2023 gjeld derfor følgjande:

[Noregs miljø- og biovitenskaplege universitet](#)

2 tilleggspoeng til menn gis på følgjande studium:

- veterinær
- dyrepleie

Noregs teknisk-naturvitskapelege universitet

2 tilleggspoeng til kvinner gis på følgjande studium:

Femårig integrert master i teknologi (siv.ing.), Trondheim

- Datateknologi
- Elektronisk systemdesign og innovasjon
- Ingeniørvitenskap og IKT
- Kybernetikk og robotikk
- Marin teknikk
- Produktutvikling og produksjon

Treårige ingeniørgrader, Gjøvik

- Bygg, fleksible
- Bygg
- Data
- Elektro
- Fornybar energi
- Geomatikk
- Maskin
- Maskin, fleksibel

Treårige ingeniørgrader, Trondheim

- Bygg
- Data
- Elektro
- Fornybar energi
- Maskin
- Materialteknologi

Treårige ingeniørgrader, Ålesund

- Automatisering og intelligente systemer
- Bygg
- Data
- Fornybar energi
- Maskin
- Skipsdesign

Andre bachelorstudier, Ålesund

- Nautikk

Andre bachelorstudier, Gjøvik

- Digital infrastruktur og cybersikkerhet
- Programmering

Andre bachelorstudier, Trondheim

- Digital infrastruktur og cybersikkerhet

Noregs arktiske universitet – UiT

2 tilleggspoeng til kvinner gis på følgjande studium:

Treårig ingeniørgrad, Narvik

- Datateknikk

Universitetet i Agder

2 tilleggspoeng til kvinner gis på følgjande studium:

Treårig ingeniørgrad

- Data

Høgskulen på Vestlandet

2 tilleggspoeng til kvinner gis på følgjande studium:

Treårige ingeniørgrader

- Data
- Nautikk

Universitetet i Stavanger

2 tilleggspoeng til kvinner gis på følgjande studium:

Treårig ingeniørgrad

- Datateknologi

Universitetet i Sørøst-Norge

2 tilleggspoeng til kvinner gis på følgjande studium:

Treårige ingeniørgrader

- Cybersikkerhet
- Cyber physical systems
- Konstruksjon og byggedesign
- Marineteknisk drift

For opptak til og med studieåret 2023-2024 gjeld følgjande:

Universitetet i Oslo

1 tilleggspoeng til menn gis på følgjande studium:

- Profesjonsutdanning i psykologi

Universitetet i Bergen

1 tilleggspoeng til menn gis på følgjande studium:

- Profesjonsutdanning i psykologi

NTNU

1 tilleggspoeng til menn gis på følgjande studium:

- Profesjonsutdanning i psykologi

Universitetet i Agder

2 tilleggspoeng til menn gis på følgjande studium:

- Sjukepleiar

Lovisenberg diakonale høgskule

2 tilleggspoeng til menn gis på følgjande studium:

- Sjukepleiar

OsloMet

2 tilleggspoeng til menn gis på følgjande studium:

- Barnevernspedagogutdanning

Kjønnskvote som i dag er i bruk ved NTNU vil ikkje bli vidareført.

Kommentarar til § 7-10 Tilleggspoeng for alder

§ 4-11 gir institusjonane fullmakt til sjølve å fastsetje krav om inntil 5 års yrkeserfaring for desentralisert og/eller deltidsorganisert utdanning. Ved utdanningar der det er stilt krav om fleire års yrkeserfaring, skal alle søkjarane i tråd med tidlegare føresegner få tilleggspoeng for alder frå og med det året dei fyller 24 år. Elles gjeld dei rangeringsreglane som er fastsette for denne typen studium.

Kommentarar til § 7-11 Tilleggspoeng for høgare utdanning, fagskule, eit år på folkehøgskule, sivilteneste eller militær førstegongsteneste

Søkjarar kan maksimalt få 2 tilleggspoeng for skule eller teneste som ikkje er ein del av vidaregåande opplæring. Søkjaren kan ikkje få tilleggspoeng for fagskule eller høgare utdanning som er søkjarens grunnlag for generell studiekompetanse, jf. §§ 2-3 og 2-4.

Det er berre dokumentasjon på fullført militær førstegongsteneste frå Noreg eller andre nordiske land som gir rett til to tilleggspoeng.

Kommentarar til § 7-13 Rangering på grunnlag av særskild vurdering

Anna morsmål enn norsk kan vektleggjast dersom søkjaren har fullført og bestått norsk vidaregåande opplæring med kortare butid enn seks år i landet, jf. opplæringslova § 3-12. Med andre spesielle forhold er meint uventa hendingar som har påverka karakterane frå vidaregåande skule.

Det må gå fram av den innsende dokumentasjonen korleis dei spesielle forholda har påverka karakterane.

Vidaregåande utdanning frå utlandet gir i seg sjølv ikkje grunn for særskild vurdering.

I alle tilfelle skal lærestadene ta med i vurderinga om søkjaren har fått den tilrettelegginga han/ho har krav på, jf. opplæringslova med forskrifter.

Likeverdige kunnskapar og ferdigheiter betyr at søkjaren kan sidestillast med søkjarar som har fått tilbod om plass etter vanlege reglar.

Kommentarar til § 7-14 Rangering på grunnlag av opptaksprøve

Departementet har fullmakt til å fastsetje om opptaksprøve skal vere med i berekningsgrunnlaget ved rangering.

Som følgje av oppmodingsvedtak frå Stortinget om høve for institusjonar som ønskjer det, til å bruke intervju som ein del av rangeringa, kan universitet og høgskolar kalle inn kvalifiserte søkjarar til intervju før opptak til grunnskulelærer- og lektorutdanning, jf. endringar i § 4-7 første punkt andre ledd. Det er lagt til grunn at intervju blir sidestilt med opptaksprøve, og at universitet og høgskolar som ønskjer det, må informere departementet om korleis intervju skal påverke rangeringa av søkjarane.

Departementet minner om at ved opptak til studium som har opptaksprøve, og som ikkje er på lista nedanfor, skal opptaksprøven berre brukast som grunnlag for kvalifisering, ikkje som grunnlag for rangering.

For opptak til desse studia blir kvalifiserte søkjarar rangerte på grunnlag av ein kombinasjon av ordinær rangering etter denne forskrifta og tilleggspoeng for bestått opptaksprøve på eit visst nivå, etter reglar fastsette av institusjonen:

- a) *Faglærerutdanning i musikk, dans og drama og anna musikkutdanning som er pedagogisk retta*
- b) *Studium ved Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo*
- c) *Masterstudium i landskapsarkitektur ved Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo i samarbeid med Universitetet i Tromsø – Noregs arktiske universitet*
- d) *Fotojournalistutdanning ved OsloMet – storbyuniversitetet*
- e) *Kulturprosjektleiing og prosjektleiing for fjernsyn ved Høgskolen i Innlandet*
- f) *Luffartsfag ved Universitetet i Tromsø – Noregs arktiske universitet*
- g) Til følgjande studium ved Nord universitet må søkjaren dokumentere spesielle ferdigheiter, fastsette av institusjonen, i form av innsendt arbeid:
 - *Bachelorstudium i 3D art, Animation and VFX ved Nord universitet*
 - *Bachelorstudium i Film and TV Production ved Nord universitet*
 - *Bachelorstudium i spill og opplevelsesteknologi ved Nord universitet*
- h) *Lærer- og førskulelærerutdanninga ved Steinerhøgskolen*
- i) Til følgjande studium ved Høgskolen Kristiania må søkjaren bestå ei opptaksprøve fastsett av institusjonen
 - *Bachelorstudium i art Direction*
 - *Bachelorstudium i experience & Event*
 - *Bachelorstudium i grafisk design*
 - *Bachelorstudium i retail Design*
 - *Bachelorstudium i tekst og skribent*
 - *Bachelorstudium i maske- og hårdesign*
 - *Bachelorstudium i lyddesign*

For opptak til desse studia blir kvalifiserte søkjarar rangerte med grunnlag i berre opptaksprøvar, etter reglar fastsette av institusjonen:

- a) *Scenekunstudanning*
- b) *Studium i utøvande og skapande musikk*
- c) *Produktdesignutdanning* ved OsloMet – storbyuniversitetet
- d) *Samtidskunst* ved Universitetet i Tromsø – Noregs arktiske universitet
- e) *Forfattarstudiet*
- f) *Dokumentarfilmproduksjon og fleirkameraproduksjon og bachelorstudium i film og TV* ved Høgskolen i Innlandet
- g) *Arkitektstudiet* ved Bergen Arkitektthøgskole
- h) *Studium i utøvande og skapande kunst ved Universitetet i Bergen og Noregs teknisk-naturvitskapelege universitet*
- i) *Studium* ved Kunsthøgskolen i Oslo
- j) *Studium* ved Norges dansehøyskole
- k) *Bachelorstudium i film og TV* ved Høgskolen Kristiania
- l) *Visuell kunst* ved Høgskolen Kristiania
- m) *Bachelor i manus* ved Høgskolen Kristiania
- n) *Bachelorstudium i låtskriving og produksjon* ved Høgskolen Kristiania
- o) *Bachelorstudium i tolking i offentleg sektor* ved OsloMet – storbyuniversitetet

Kommentarar til § 10-1 Utfyllande definisjonar til lov om universiteter og høyskoler

§ 3-7 sjette ledd

Første ledd:

Vitnemål er ei nemning på dokumentet som attesterer at studenten har fullført utdanning, jf. uhl. § 3-11 for høgare utdanning og opplæringsforskrifta § 3-42 for vidaregåande opplæring. Vitnemålet er falskt dersom innhaldet har vore usant frå starten av eller er blitt manipulert eller endra seinare.

Ein søkjar som bruker falske dokument eller dokument frå falske institusjonar ved opptak til høgare utdanning, kan få karantene i medhald av uhl. § 3-7 åttande ledd. Ein student som ved hjelp av falske dokument eller anna uærlig framferd har fått utdanning godkjend eller godskriven, kan få godkjenninga eller godskrivninga annullert, ev. i kombinasjon med utestenging, jf. uhl. § 4-7 andre ledd, jf. § 4-8 tredje ledd. Etter uhl. § 3-7 sjuande ledd, skal bruk av falske vitnemål eller dokument frå falske institusjonar ved opptak, meldast til politiet. Vi gjer merksam på at det våren 2021 blei vedteke eit nytt krav i uhl. § 4-8 sjette ledd, som inneber at også bruk av falske dokument seinere i utdanninga skal meldast til politiet.

Eit vitnemål som viser feil karakter fordi vedkommande har klaga på eksamenskarakteren og i klageomgangen fått ein annan karakter enn det som går fram av vitnemålet, er ikkje eit falskt dokument. Det opphavlege vitnemålet er likevel ikkje lenger eit gyldig vitnemål. I tilfelle der eit vitnemål viser feil karakter og innehavaren er klar over dette, kan uhl. § 4-7 andre ledd om «uredelig opptreden» gjerast gjeldande mot ein student som bruker dokumentet. Etter ordlyden gjeld føresegna for studentar, noko som inneber at søkjarar ved opptak til høgare utdanning ikkje er omfatta av føresegna. I perioden frå klagen er innlevert, til nytt vedtak ligg føre, er vitnemålet gyldig og kan brukast. For å unngå at vitnemål seinare blir ugyldige på grunn av

endra karakter, må utdanningsinstitusjonane forsikre seg om at alle eventuelle klagar over karakterfastsetjing eller formelle feil er ferdigbehandla før dei utferdar vitnemålet.

I ein situasjon der ein søkjar leverer dokumentasjon tilhøyrande ein annan saman med egne søknadspapir for å oppnå urettmessige fordelar for seg sjølv, er denne handlemåten i strid med § 10-1 første ledd dersom slik dokumentasjon til dømes er forfalska slik at det ser ut som om det er søkjaren personleg som eig dokumenta. Dersom søkjaren bruker andre sin dokumentasjon uendra, blir ikkje forholdet omfatta av § 10-1 første ledd.

Falske dokument er i denne samanhengen falske dokument som dannar grunnlag for opptak, inkludert falske vitnemål. Falske dokument kan vere vedlegg til vitnemålet som til dømes karakterutskrifter, TOEFL-testar, opptaksbrev, anbefalingsbrev, fortolka omsetjingar og sertifikat.

Definisjonane i denne forskrifta skal ikkje utvide eller innskrenke definisjonane av dokument i straffelova av 2005 § 361 andre ledd og straffelova av 1902 § 179.

Andre ledd:

Dokument utferda av falske institusjonar kan i og for seg vere ekte dokument. Det avgjerande i denne samanhengen er om dei er utferda av falske institusjonar. Her må det gjerast ei konkret vurdering i kvart tilfelle for å avgjere om forholdet blir ramma av uhl. § 3-7 sjette ledd. Falske institusjonar kan vere ikkje-eksisterande utdanningsinstitusjonar, til dømes der ein privatperson eller eit firma som ikkje tilbyr utdanning, sel og distribuerer utdanningsdokument. Falske institusjonar er vidare institusjonar som ikkje har den akkrediteringa som skal til for å tilby høgare utdanning, men som gir uttrykk for å ha slik akkreditering. Institusjonar som har eksistert og har utferda dokument, men ikkje lenger eksisterer, er ikkje falske utdanningsinstitusjonar med mindre dei har handla i strid med lovverket. Falske institusjonar er òg institusjonar som er «godkjende» av falske akkrediteringsorgan.

Falske institusjonar blir òg kalla «diploma mills». Bruk av vitnemål eller dokument frå «diploma mills» kan bli ramma av uhl. § 3-7 åttande ledd om karantene og av straffelova av 1902 § 166, der det går fram at det er straffbart å gi falsk forklaring til offentleg styresmakt i eit tilfelle der forklaringa var «bestemt til å avgi bevis». Definisjonen av dokument som er utferda av falske institusjonar, gjeld denne typen utdanningsinstitusjonar i både inn- og utland.

Med helsing

Anne Line Wold (e.f.)
ekspedisjonssjef

Bendik Sjølander
seniorrådgjevar

Dokumentet er signert elektronisk og har derfor ikkje handskrivne signaturar

Adresseliste

Navn	E-post
Agder fylkeskommune	postmottak@agderfk.no
Ansgar Teologiske Høgskole	post@ansgarskolen.no
Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo	postmottak@aho.no
Association of Norwegian Students Abroad	ansa@ansa.no
Atlantis Medisinske Høgskole	atlantismed@amh.no
Barratt Due musikk institutt	post@bdm.no
Bergen Arkitekthøgskole	adm@bas.org
Bjørknes høyskole	info@bjorkneshoyskole.no
Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning	post@dmmh.no
Elevorganisasjonen	elev@elev.no
Fagskoler	
Fjellhaug Internasjonale Høgskole	post@fjellhaug.no
Fylkesmannen i Agder	fmavpost@fylkesmannen.no
Fylkesmannen i Innlandet	fminpost@fylkesmannen.no
Fylkesmannen i Møre og Romsdal	postmottak@fmmr.no
Fylkesmannen i Nordland	fmnopost@fylkesmannen.no
Fylkesmannen i Oslo og Viken	fmovpost@fylkesmannen.no
Fylkesmannen i Rogaland	fmropost@fylkesmannen.no
Fylkesmannen i Troms og Finnmark	fmtfpost@fylkesmannen.no
Fylkesmannen i Trøndelag	fmtlpost@fylkesmannen.no
Fylkesmannen i Vestfold og Telemark	fmvtpost@fylkesmannen.no
Fylkesmannen i Vestland	fmvlpost@fylkesmannen.no
Handelshøyskolen BI	postmottak@bi.no
Høgskolen i Innlandet	postmottak@inn.no
Høgskolen i Molde vitenskapelig høgskole i logistikk	post@himolde.no
Høgskolen i Østfold	postmottak@hiof.no
Høgskolen i Volda	postmottak@hivolda.no
Høgskolen på Vestlandet	post@hvl.no
Høyskolen for Dansekunst	post@hfdk.no
Høyskolen for Ledelse og Teologi	post@hlt.no
Høyskolen for yrkesfag AS	firmapost@hfy.no
Høyskolen Kristiania	postmottak@kristiania.no
Innlandet fylkeskommune	post@innlandetfylke.no
Kunsthøgskolen i Oslo	postmottak@khio.no
Lillehammer Institute of Music Production Industries	mail@limpimusic.com
Lovisenberg diakonale høgskole	admin@ldh.no
MF vitenskapelig høyskole for teologi religion og samfunn	post@mf.no
Musikkteaterhøgskolen	post@musikkteaterhoyskolen.no
Møre og Romsdal fylkeskommune	post@mr fylke.no
NLA Høgskolen	post@nla.no

Nord universitet	postmottak@nord.no
Nordland fylkeskommune	post@nfk.no
Nordland kunst- og filmfagskole	kfilm-post@vgs.nfk.no
Norges Handelshøyskole	nhh.postmottak@nhh.no
Norges idrettshøgskole	postmottak@nih.no
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	post@nmbu.no
Norges musikkhøgskole	post@nmh.no
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	postmottak@adm.ntnu.no
Noroff høyskole	utdanning@noroff.no
Norsk barnebokinstitutt	post@barnebokinstituttet.no
Norsk Gestaltinstitutt AS Høgskole	ngi@gestalt.no
Norsk studentorganisasjon	nso@student.no
NSKI Høyskole	kontakt@nski.no
Organisasjon for norske fagskolestudenter	post@fagskolestudent.no
Oslo kommune	postmottak@oslo.kommune.no
OsloMet – storbyuniversitetet	post@oslomet.no
Rogaland fylkeskommune	firmapost@rogfk.no
Samisk høgskole	postmottak@samiskhs.no
Samordna opptak	postmottak@samordnaopptak.no
Skrivekunstakademiet	post@skrivekunst.no
Steinerhøyskolen	adm@rshoyskolen.no
Troms og Finnmark fylkeskommune	postmottak@tffk.no
Trøndelag fylkeskommune	postmottak@trondelagfylke.no
Unit - Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning	postmottak@unit.no
Universitetet i Agder	post@uia.no
Universitetet i Bergen	post@uib.no
Universitetet i Oslo	postmottak@uio.no
Universitetet i Stavanger	post@uis.no
Universitetet i Sørøst-Norge	postmottak@usn.no
Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet	postmottak@uit.no
Utdanningsdirektoratet	post@udir.no
Vestfold og Telemark fylkeskommune	post@vtfk.no
Vestland fylkeskommune	post@vlfk.no
VID vitenskapelige høgskole	post@vid.no
Vidregående skular	
Viken fylkeskommune	post@viken.no
Kopi:	
Akademikerne	post@akademikerne.no
Arbeids- og velferdsdirektoratet	direktoratet@nav.no
Arbeidsgiverforeningen Spekter	post@spekter.no
Barne- og likestillingsdepartementet	Postmottak@bld.dep.no

Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning	post@diku.no
Forskerforbundet	post@forskerforbundet.no
Forum for fagskoler - Abelia	knut.erik.beyer-arnesen@abelia.no
Hovedorganisasjonen Virke	info@virke.no
Justis- og beredskapsdepartementet	postmottak@jd.dep.no
Kompetanse Norge	postmottak@kompetansenorge.no
Landsorganisasjonen i Norge	lo@lo.no
Likestillings- og diskrimineringsombudet	post@LDO.no
Lærernes Yrkesforbund	post@ly.no
Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen	postmottak@nokut.no
Norsk Lektorlag	sekretariatet@norsklektorlag.no
Næringslivets Hovedorganisasjon	firmapost@nho.no
Rådet for offentlige fagskoler	sture.flaaten@tffk.no
Skolelederforbundet	post@skolelederforbundet.no
Skolenes landsforbund	skolenes@skolenes.no
Statens lånekasse for utdanning	postmottak@lanekassen.no
Unio	post@unio.no
Universitets- og høyskolerådet	postmottak@uhr.no
Utdanningsforbundet	post@utdanningsforbundet.no
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund	post@ys.no